

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v . de Statengriffie

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Natuurdoelanalyses van de Kop van Schouwen, de Manteling van Walcheren en Zwin en Kievittenpolder	305120		

Middelburg, 9 mei 2023

Geachte voorzitter,

De Provincie Zeeland moet in het kader van de Wet stikstofreductie en Natuurverbetering voor zeven Zeeuwse Natura 2000-gebieden een natuurdoelanalyse (hierna: NDA) opstellen. Voor de eerste vier gebieden is de NDA reeds opgesteld. En voor drie daarvan heeft de Ecologische Autoriteit (hierna: EA) een advies opgesteld, deze NDA's en het advies van de EA heeft u reeds ontvangen. Nu zijn de laatste drie NDA's die de provincie op moest stellen gereed. Hierbij ontvangt u de NDA's van de Kop van Schouwen, Manteling van Walcheren en Zwin en Kievittenpolder.

De NDA's kennen een vaste structuur die is opgenomen in de handreiking NDA's.

De structuur is als volgt:

1. Beoordelingskader instandhoudingsdoelstellingen
2. Ecologische analyse huidige natuurkwaliteit en oppervlakte
3. Inzicht in gewenste omgevingscondities
4. Drukfactoren(welke factoren belemmeren de goede staat van instandhouding)
5. Overzicht uitgevoerde en geplande herstelmaatregelen
6. Beoordeling verwacht effect herstelmaatregelen
7. Synthese en conclusie (inclusief eindoordeel)

De NDA sluit af met een eindoordeel per instandhoudingsdoelstelling. Drukfactoren zijn er verantwoordelijk voor dat de gewenste staat van instandhouding niet gehaald wordt.

De drukfactoren in de Zeeuwse N 2000-gebieden zijn:

- Verzuring en vermesting door stikstofdepositie;
- Verdroging;
- Verstoring (o.a. recreatie, honden);
- Verkeerde begrazingsdruk (o.a. teveel herten);
- Concurrentie met exoten (o.a. Amerikaanse vogelkers, watercrassula, Japanse oesterboorder);
- Klimaatverandering;
- Gebrek aan dynamiek (zowel grootschalig als kleinschalig).

Het eindoordeel kent twee hoofduitkomsten dat is een ja, mits als het goed gaat met de instandhoudingsdoelstellingen, er geen verslechtering verwacht wordt of als er maatregelen getroffen kunnen worden om verslechtering te voorkomen. Is er onvoldoende informatie om een oordeel te vellen, is er sprake van een verslechtering of wordt deze naar de toekomst toe verwacht dan is er sprake van het eindoordeel "nee, tenzij".

Indien het eindoordeel "nee, tenzij" is, zijn er drie subcategorieën te weten:

- a) Kan een andere/ aanvullende systeemherstelmaatregel alsnog op tijd en volledig effect hebben?
- b) Is het nodig om aanvullend op de systeemherstellende maatregelen nog aanvullende overlevingsmaatregelen te treffen.
- c) A en b geven niet voldoende resultaat en het is nodig om grotere urgentie te geven voor versnelling van de bronmaatregelen buiten het gebied. Zonder deze bronmaatregelen zullen de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald worden. Een verdere verslechtering van het gebied mag dan verwacht worden.

De uitkomsten van de Manteling van Walcheren, de Kop van Schouwen en de Zwin en Kievittenpolder zijn als volgt:

Kop van Schouwen

De Kop van Schouwen is een duingebied met een totaaloppervlak van 2250 hectare, gelegen op het westelijke uiteinde van Schouwen Duiveland. Het gebied omvat een aantal deelgebieden met een verschillende ontstaansgeschiedenis, waardoor kalkrijke jonge duinen, kalkarme oude duinen, klifduinen en stuifduinen aanwezig zijn.

Mede als gevolg van de aanwezige problematiek op de Kop van Schouwen zijn de Duindoornstruwelen, de Duinbossen vochtig, de Vochtige duinvalleien kalkrijk en kalkarm, Blauwgraslanden, Nauwe korfslak en de Noordse woelmuis achteruit gegaan in zowel kwaliteit als oppervlak. Door het optreden van verslechtingen worden de behouds- en verbeterdoelstelling van N 2000 voor zowel kwaliteit als oppervlak niet gehaald. Het natuurdoeltype Embryonale Duinen is achteruit gegaan, maar dit is het gevolg van het niet meeschuiven van de N 2000-begrenzing en kan hierdoor niet gezien worden als een echte achteruitgang.

Daarnaast is de kwaliteit van de Kruiwilgstruwelen en de drie subtypen Grijze duinen achteruit gegaan. De droge duinbossen zijn in oppervlak achteruit gegaan. Ook voor deze verslechtingen geldt, dat hierdoor de behouds- en verbeterdoelstellingen van het N 2000 hierdoor niet worden gehaald.

Naast alle natuurdoeltypen die achteruit zijn gegaan, zijn twee typen van de Vochtige duinvalleien (open water, hoge moerasplanten) toegenomen in zowel kwaliteit en oppervlak. Dit is het directe gevolg van de getroffen maatregelen gericht op het herstel van verruigde en/of oudere duinvalleien.

Voor de Schorren en zilte graslanden buitendijks, de Witte duinen, de Duinheiden met struikheide en de Duinbossen droog is het met de benodigde data niet mogelijk een conclusie te trekken. Hiermee is verslechting niet uit te sluiten of aan te tonen. Voor deze doelstellingen zal er in de toekomst meer monitoringsdata moeten worden vergaard.

Conform de systematiek handreiking NDA zijn doelstellingen ingedeeld in bestaande categorieën, waarbij alle doelstellingen waarbij verslechting is geconstateerd het eindoordeel Nee, tenzij (b/c) betreffen. Hierbij zijn aanvullende maatregelen voor deze doelstellingen urgent.

Benodigde maatregelen

Voor het aanpakken van de beschreven problematiek op de Kop van Schouwen, zijn nieuwe aanvullende maatregelen noodzakelijk. Dit betreffen voornamelijk maatregelen op systeemniveau. Er wordt ingezet op het versterken en/of herstellen van verschillende natuurlijke processen en het wegnemen of beperken van drukfactoren. Zodat, ook op de lange termijn, zonder de continue input van (nieuwe) maatregelen de natuurwaarden in het gebied behouden kunnen blijven. Naast maatregelen systeemniveau is het belangrijk dat in de Kop van Schouwen de bronnen aangepakt worden.

Manteling van Walcheren

De Manteling van Walcheren is een duingebied met een totaaloppervlak van circa 735 hectare, gelegen aan de noordwestzijde van het voormalige eiland Walcheren. In het westelijke deel van het duingebied liggen, niet ver achter de zeereep, oude duineikenbossen die hier een natuurlijke bosgrens vormen. Het oostelijk gelegen Oranjezon herbergt een aantal vochtige duinvalleien en soortenrijke duindoornstruwelen. Van oudsher wordt de Manteling van Walcheren gekenmerkt door buitenplaatsen met statige landhuizen en soortenrijke bossen met stinzeplanten in de binnenduinrand.

Mede als gevolg van de te hoge stikstofdepositie, verdroging, verstoring door de recreatiedruk in de Manteling van Walcheren zijn de Nauwe korfslak, de Witte duinen, de struwelen (Kruiwilg- en Duindoorn) en een groot deel van de Duinbossen (droog en vochtig) achteruit gegaan in zowel oppervlakte als kwaliteit. Door het optreden van verslechtingen worden de behouds- en

verbeterdoelstelling voor zowel kwaliteit als oppervlak niet gehaald. Daarnaast is de kwaliteit achteruit gegaan van de Grijze duinen. Ook de Embryonale Duinen zijn achteruit gegaan, maar dit is het gevolg van het niet meeschuiven van de Natura 2000-begrenzing en kan hierdoor niet gezien worden als een echte achteruitgang.

Zowel de kwaliteit als het oppervlak van de Vochtige duinvalleien (kalkrijk, ontkalkt) en hoge moerasplanten is toegenomen. De Embryonale duinen is het enige natuurdoeltype waarbij alleen de kwaliteit is toegenomen en het oppervlak stabiel is gebleven.

Van de Schorren en zilte graslanden binnendijs, Duinbossen binnenduinrand en Vochtige duinvalleien open water is het met de benodigde data niet mogelijk een conclusie te trekken. Voor deze doelen is het niet mogelijk geweest om verslechtering uit te sluiten en / of aan te tonen. Om dit naar de toekomst toe wel te kunnen zal er meer monitoringsdata moeten worden vergaard.

Conform de systematiek handreiking NDA zijn doelstellingen ingedeeld in bestaande categorieën. Voor alle doelstellingen waarbij verslechtering is geconstateerd, is geconstateerd dat het eindoordeel Nee, tenzij (cat. b/c) is. Dat betekent dat er naast systeemherstelmaatregelen ook overlevingsmaatregelen (cat. b) en een grote urgentie is voor versnelling van bronmaatregelen (cat. c). Bronmaatregelen zijn maatregelen die buiten het gebied genomen moeten worden en die gericht zijn op de neerslag van stikstof.

Benodigde maatregelen

Voor het aanpakken van de beschreven problematiek in de Manteling van Walcheren, zijn nieuwe aanvullende maatregelen noodzakelijk. Dit betreffen voornamelijk maatregelen op systeemniveau. Er wordt ingezet op het versterken en/of herstellen van verschillende natuurlijke processen en het wegnemen of beperken van drukfactoren. Zodat, ook op de lange termijn, zonder de continue input van (nieuwe) maatregelen de natuurwaarden in het gebied behouden kunnen blijven. Voor de korte termijn wordt ingezet op overlevingsmaatregelen gericht op het creëren van rust (sturen van recreatie), het optimaliseren van de begrazingsdruk (waar mogelijk, gezien de aanwezige stikstofdepositie) en gericht op het optimaliseren van landschaps- en natuurbeheer. De aangedragen onderzoeksmaatregelen zullen daarnaast meer inzicht moeten bieden in de waterhuishouding van verschillende habitattypen.

Zwin en Kievittpolder

Het Zwin is een internationaal getijdegebied op de grens van België en Nederland. Het gebied bestaat uit een rijke variatie van duinen, strand, schorren, geulen en slikken. De Kievittpolder is een voormalige slufte en schor, die op een natuurlijke weg door een duinenrij van de zee zijn afgescheiden. Het is een gevarieerd, halfopen gebied, met grasland, ruigten, struwelen, bosjes en poelen. Het gebied is afgescheiden van het Zwin door een duinenrij en een met stuifzand overstoven zeewering.

In het gebied Zwin en Kievittpolder zijn Slijkgrasvelden, Schorren en zilte graslanden, Duindoornstruwelen, Duinbossen vochtig en de Nauwe korfslak achteruit gegaan in zowel oppervlak als kwaliteit. Door het optreden van verslechtingen worden de behouds- en verbeterdoelstelling voor zowel de kwaliteit als het oppervlak niet gehaald. Daarnaast is het oppervlak achteruit gegaan van de Witte duinen, de Zilte pionierbegroeiingen en de Vochtige duinvalleien hoge moerasplanten. Voor de vochtige duinvalleien is dit als gevolg van noodzakelijke getroffen maatregelen en kan hierdoor niet gezien worden als een echte achteruitgang. Zowel de kwaliteit als het oppervlak van Duinbossen binnenduinrand en de kwaliteit en oppervlak van het leefgebied van de Kamsalamander en Kleine zilverreiger is vooruitgegaan. Vochtige duinvalleien kalkrijk is alleen toegenomen in oppervlak. Van de Slik en zandplaten, Schorren en zilte graslanden binnendijs, Witte duinen en Grijze duinen kalkrijk is het met de benodigde data niet mogelijk een volledige conclusie te trekken. Voor deze doelen is het niet mogelijk geweest om verslechtering uit te sluiten en / of aan te tonen. Om dit naar de toekomst toe wel te kunnen zal er meer monitoringsdata moeten worden vergaard.

Conform de systematiek handreiking NDA zijn doelstellingen ingedeeld in bestaande categorieën, waarbij alle doelstellingen waarbij verslechtering is geconstateerd het eindoordeel Nee, tenzij (subcategorie. b of c) betreft. Dit betekent dat voor de deze doelstellingen aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Benodigde maatregelen

Voor het aanpakken van de beschreven ontwikkelingen in het gebied Zwin en Kievittepolder, zijn nieuwe aanvullende maatregelen noodzakelijk. Dit betreffen zowel systeemherstelmaatregelen als overlevings- maatregelen. Systeemherstelmaatregelen worden ingezet om verschillende natuurlijke processen te versterken en/of herstellen. Zodat, ook op de lange termijn, zonder de continue input van (nieuwe) maatregelen de natuurwaarden in het gebied behouden kunnen blijven.

Overlevingsmaatregelen worden ingezet om noodzakelijke verbetering direct te kunnen verwezenlijken. De maatregelen in het gebied Zwin en Kievittepolder zullen gericht zijn op hydrologisch systeemherstel om de toenemende verdroging af te remmen en te verminderen. Daarnaast zullen grazers worden ingezet om de kwaliteit van het schor te verbeteren.

Bronmaatregelen zijn niet noodzakelijk voor dit gebied, doordat de meeste natuurdoeltypen in het gebied Zwin en Kievittepolder er (nu en in de toekomst) geen sprake is van een overschrijding van de kritische depositiewaarde (KDW) in het gebied. Op basis van de modelberekeningen is alleen het type vochtige duinvalleien open water overbelast met stikstofdepositie (overschrijding KDW). Dit type is niet achteruit gegaan in zowel kwaliteit als oppervlak en verkeerd in een huidige gunstige staat. Het betreft daarnaast een zeer klein oppervlak van circa 2000 m². De (negatieve) invloed van stikstofdepositie is, op basis van beschikbare gegevens in dit natuurdoeltype niet aangetoond.

Gevolgen voor het verlenen van een vergunning in de omgeving van de N 2000-gebieden.

De duingebieden (Manteling van Walcheren en Kop van Schouwen) hebben een NDA waaruit een "nee, tenzij" blijkt, met stikstof als kernprobleem. Voor deze gebieden geldt vanaf dat moment dan ook dat projecten met een toename van depositie op stikstofgevoelige hexagonen in deze Natura 2000-gebieden in de meeste gevallen niet meer vergund kunnen worden. Er moet per project gekeken worden wat wel of niet mogelijk is. Voor de Zwin en Kievittepolder is de verslechtering niet te herleiden tot stikstof en zullen de NDA's niet tot wijziging leiden ten opzichte van de nu gehanteerde werkwijze rondom het verlenen van een vergunning.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. L.M.L.M. Prevaes, waarnemend secretaris

Bijlagen 3 : NDA Kop van Schouwen
 NDA Manteling van Walcheren
 NDA Zwin en Kievittepolder

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.